

Coñecendo a Camelia

para nenos ata 6 anos

José Carlos Otero López ~ Pilar Vela Fernández

Deputación de Pontevedra

Presidente

Rafael Louzán Abal

Deputado delegado da área de Cultura

José Juan Durán Hermida

Servizo de Publicacións

Dirección

Miguel Pereira Figueroa

Asesoría técnica lingüística

Celia Soto Espiña

Ana Vicente Rivas

Corrección de probas

Julia Mallo Parcerio

Composición de textos

Montserrat Acuña Martínez

Mónica Molina Vidal

Eva Núñez Fernández

Revisión

Romina Blanco González

Coordinación

Xesús Franco González

Fotografía

Estación Fitopatológica do Areeiro

José Carlos Otero

© Diputación de Pontevedra
Servicio de Publicaciones

© Autores: José Carlos Otero López
Pilar Vela Fernández

© Colaboradores: María González-García
Ana Neves Gómez
Mª José Iglesias Vidal
Carmen Salinero Corral

Edita: Deputación de Pontevedra

Impreso en: ARTES GRÁFICAS VICUS, S. A. L.
Segovia, 19. 36205 Vigo

ISBN: 978-84-8457-283-8

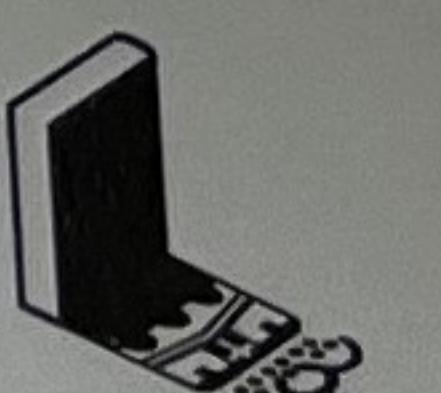
Depósito legal: VG-160-2007

Impreso en España - Printed in Spain

José Carlos Otero López ~ Pilar Vela Fernández

Coñecendo a Camelia

para nenos ata 6 anos

SERVIZO DE PUBLICACIÓNNS
DEPUTACIÓN DE PONTEVEDRA

Índice

1.- Introducción	7
2.- Un pouco de historia	7
3.- A súa chegada a Europa	8
4.- A camelia en Galicia	9
5.- Especies e formas básicas das súas flores	11
6.- Fundamentación do obradoiro	14
7.- Contextualización do CEIP de Campolongo	14
7.1.- Instalacións	14
7.2.- Profesorado, alumnado e niveis educativos	15
8.- Obxectivos	15
8.1.- Obxectivos xerais	15
8.2.- Obxectivos específicos	16
8.2.1.- Identidade e autonomía persoal	16
8.2.2.- Medio físico e social	17
8.2.3.- Comunicación e representación	17
9.- Temas transversais	18
9.1.- Educación ambiental	18
9.2.- Educación moral e para a paz	18
9.3.- Educación para a saúde	18
10.- Contidos	18
10.1.- Identidade e autonomía persoal	18
10.1.1.- Conceptos	18
10.1.2.- Procedimentos	19
10.1.3.- Actitudes	19
10.2.- Medio físico e social	19
10.2.1.- Conceptos	19
10.2.2.- Procedimentos	20
10.2.3.- Actitudes	20
10.3.- Comunicación e representación	20
10.3.1.- Conceptos	20
10.3.2.- Procedimentos	21
10.3.3.- Actitudes	21
11.- Metodoloxía	21
12.- Temporalización	22
13.- Recursos didácticos	22
14.- Actividades	23
14.1.- Sesións	24
14.2.- Xogos	34
15.- Avaliación	37
16.- Bibliografía	38

A camelia

1.- Introdución

Ó falar de camelia non nos referimos unicamente a unha fermosa flor que durante a dinastía Ming foi considerada “a flor máis fermosa que hai baixo os ceos”, senón tamén á árbore que a sostén, aínda que a esta podemos chamarlle “camelio”, dende que a Real Academia Española aceptou no ano 2001 este termo para referirse á planta.

O camelio é unha árbore ou arbusto cun crecemento lento, de folla perenne, que precisa dun chan ácido, solto, rico en humus e cunha boa retención de humidade. Vive mellor á sombra doutras árbores más altas que lle procuran sombra e abrigo, xa que tolera mal a luz solar directa.

Debido a que as condicións de clima e solo de Galicia son moi adecuadas para esta especie, a camelia adaptouse con facilidade e o seu cultivo prosperou en Galicia, sobre todo en zonas costeiras, chegando a ser actualmente a principal planta ornamental e o emblema dos xardíns galegos.

En xeral, as camelias florecen durante o outono e o inverno permanecendo cunha follaxe sempre verde o resto do ano.

2.- Un pouco de historia

O xénero *Camelia* agrupa máis de 200 especies (este número varía segundo os distintos autores dependendo do criterio seguido para a súa clasificación) orixinarias de rexións subtropicais de China, Xapón, Indochina e as illas próximas, en bosques de clima temperado, a diferentes alturas sobre o nivel do mar.

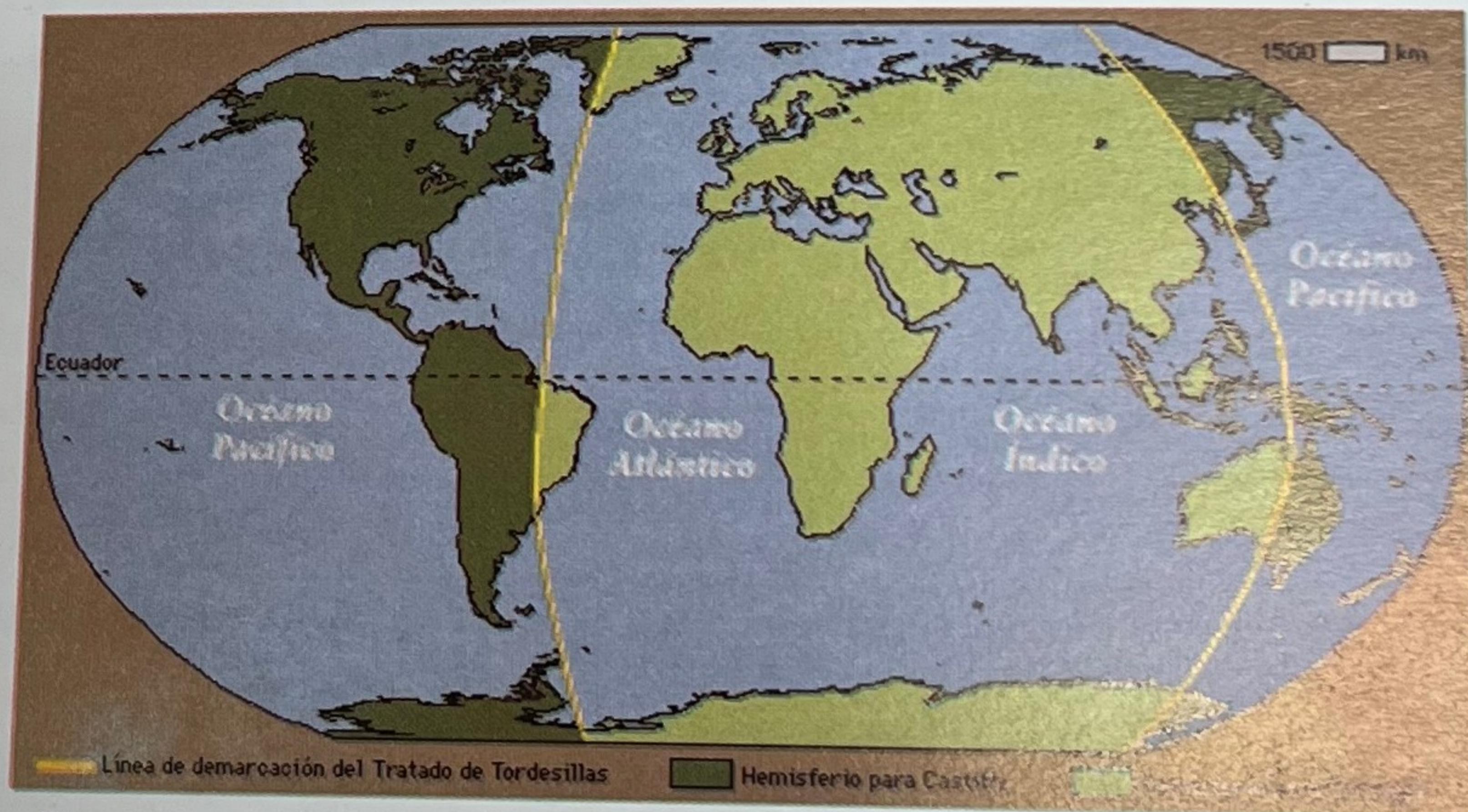
O seu nome débese ó naturista sueco Linneo, quen quixo así honrar o labor do xesuíta Georg Joseph CAMEL, que viviu como misioneiro nas illas Filipinas dende o ano 1688, onde investigou a súa flora e a súa fauna, exercendo ademais como

farmacéutico. Camel reuniu un herbario de plantas do país, principalmente medicinais, e remitiuno, así como notables traballos zoolóxicos e botánicos ós naturistas ingleses Ray e Petiver, que os publicaron latinizando o apelido de Camel en *Camellus* ou *Camello*.

O paralelismo da palabra *Camelia* con *Camel*, é pois, unha homenaxe a un home que realmente non tivo nada que ver no descubrimento e introdución da planta en Europa.

3.- A súa chegada a Europa

Acostumados como estamos a pensar no camelio como unha planta ornamental, é preciso matizar que a maioría das súas especies non o son, e que constitúen unha parte importante da vida cotiá das persoas na zona de onde é nativa dende hai moitos séculos. Algunhas especies se utilizan para la obtención de aceite a partir da súa semente que se empregan en cosmética, ben como acondicionador do pelo ou en tratamentos para a pel co fin de previr asperezas, ou mesmo para cociñar, polas súas excelentes propiedades antioxidantes. Outras especies se cultivan fundamentalmente como plantas produtoras de follas que, preparadas en infusión, son coñecidas en todo o mundo como té.

Repartición do mundo despois do tratado de Tordesillas, no ano 1494

E así foi como chegou por primeira vez o camelio a Europa, en anaquiños secos, pois o té que se facía coas súas follas aparece citado en escritos xa no ano 1545, e o seu uso xeneralizouse no século XVII. O tomar o te é un costume que se arraiga rapidamente entre os ingleses, que para evitar a importación de follas secas piden plantas vivas. Pero diante do temor a que se lles escape un negocio tan proveitoso, os astutos chineses envíanllas outra especie de camelia, de aspecto moi parecido, pero cunhas follas más coriáceas que non serven para facer té. Parece ser que deste xeito puido chegar a Europa o primeiro exemplar de camelia xapónica.

No ano 1739 Robert James exhibe nos seus xardíns de Inglaterra as primeiras plantas de camelia vivas, e moi pronto esta planta popularízase e propágase o seu cultivo. Non obstante, escritos da zarina Ana de Rusia parecen indicar que xa con anterioridade eran culti-

vadas nos seus xardíns. Inglaterra foi quen con posterioridade as levou a Francia, Bélgica, Italia e Alemaña.

4.- A camelia en Galicia

Aínda que non hai documentos escritos que o avalen, é moi posible que as primeiras plantas de camelia vivas chegaran antes a Portugal, concretamente a Porto, traídas polos navegantes portugueses, xa que foron eles os primeiros que, bordeando África, chegaron a China no ano 1516 e a Xapón no 1543, establecendo relacións comerciais con estes países. Semella natural e lóxico que trouxeran plantas de camelia para Portugal, e a mellor proba disto é a magnitude dos troncos dos exemplares de camelia existentes nos xardíns do norte de Portugal, así como as súas maxestosas copas.

A orixe das primeiras plantas de camelia que se introduciron en Galicia é aínda hoxe unha incógnita, sobre todo os velloz exemplares que actualmente se conservan nalgúns pazos como Oca, Torre da Lama, Sta. Cruz de Rivadulla, Castelo de Soutomaior, etc, principalmente pola falla de documentos escritos que avalen a súa procedencia ou momento da plantación, pero o máis probable é que algúns deles foran introducidos dende Portugal no século XVII.

Industrial e Artística celebrada en Santiago de Compostela cítanse dous expositores con plantas de camelia.

Para atoparnos coa presenza xeneralizada de camelias florecendo nos xardíns galegos deberemos remontarnos posiblemente a mediados do século XIX, cando empezou a ser popular neles, segundo podemos deducir de referenciais que a elas se fan en escritos como os de Colmeiro de 1850, José Castro Pita de 1864, ou mesmo de Emilia Pardo Bazán de 1886. Xa no ano 1858, nun catálogo da Exposición Agrícola,

Durante o século XIX foron as plantas predominantes nos xardíns dos pazos e casas señoriais da nobreza galega, onde aínda hoxe podemos admirar numerosos e fermosos exemplares antigos, como a *Camellia reticulata*, que se atopa nos xardíns do Pazo de Oca, e que é considerada unha das plantas desta especie más antigas de Europa. Un motivo máis de atractivo turístico que se pode engadir ós moitos que xa atesoura esta fermeira comunidade.

Pouco a pouco, e sobre todo a partir da segunda metade do século XX, a camelia xa pasou a formar parte de todo os xardíns e terreos, tanto públicos como privados, de toda a xeografía galega, polo que xa non debemos considerala como unha planta “exótica” senón máis ben como a alma da nosa paisaxe.

Por todo isto, pódese afirmar que a camelia xa forma parte do patrimonio histórico e botánico de Galicia, pero é sobre todo nas zonas de Pontevedra, Vigo e Vilagarcía onde atopa o ambiente máis adecuado, e onde acada o seu máximo esplendor, motivo polo que é considerada a “Flor das Rías Baixas”.

Xa no ano 1961 o arquitecto Owens despois dunha visita a Vigo expresaba do seguinte xeito a súa admiración: “Resulta imposible contar o meu abraio o ver as camelias de preto de sete metros, plantadas regularmente ó longo da avenida; non podía crer os meus ollos vendo esas árbores que florecían en só un cadro de 90 centímetros de terra rodeado por amplas zonas de pavimento e cemento.”

Mención especial merece a Deputación de Pontevedra, que sempre estivo implicada na difusión da camelia, especialmente a partir de 1962, ano no que organizou o primeiro concurso-exposición.

A Deputación contaba con 35 exemplares de camelia nos xardíns que rodeaban o Pazo Provincial, ós que houbo que engadir os 19 exemplares históricos existentes no castelo de Soutomaior trala súa adquisición no ano 1982. Dende ese momento iniciouse unha colección que é un referente para cultivadores e aficionados a este xénero botánico e que conta xa con máis de 500 cultivares de 35 especies diferentes.

O CEIP Campolongo tamén se quixo vincular máis directamente na difusión desta especie ornamental, referente sobre todo das Rías Baixas, organizando no ano 2003 o “I Concurso-exposición da camelia” enmarcado dentro dun amplo programa de actividades conducentes á celebración do 30 aniversario do centro educativo.

O CEIP Campolongo tamén se quixo vincular máis directamente na difusión desta especie ornamental, referente sobre todo das Rías Baixas, organizando no ano 2003 o “I Concurso-exposición da camelia” enmarcado dentro dun amplo programa de actividades conducentes á celebración do 30 aniversario do centro educativo.

Ademais de acadar un enorme éxito, este concurso-exposición converteuse nun gran recurso didáctico natural, favorecendo e potenciando o proceso de aprendizaxe dos alumnos.

Proba do seu éxito é o feito de que xa vai pola V edición dun cada vez menos concurso e mais exposición de todo tipo de traballos que teñen como eixo central a camelia: fotografía, redacción, poesía, debuxo,

pintura, traballos artísticos feitos con flor de camelia.

É este un certame que, ademais de ser un recurso didáctico, tamén é un elemento identificador dunha comunidade educativa cada vez más involucrada na difusión e exaltación da camelia.

5.- Especies e formas básicas das súas flores

Como xa se mencionaba anteriormente o xénero *camellia* está formado por máis de 200 especies das que destacan sobre todo:

Camellia japonica: é a especie ornamental mais cultivada en Occidente e deu lugar á maioría das variedades de xardín existentes actualmente. É unha árbore ou un arbusto de flores sen aroma, que pode acadar os 8 metros de altura.

Ten vistosas flores de formas diversas que poden ter estames ou non, dependendo do tipo de flor. As flores que non teñen estames non fecundan o pistilo e non forman o froito, mentres que as variedades con estames e pistilo si o producen. O froito é unha cápsula dura, moi semellante a unha mazá, que ó madurecer abre e solta as sementes do interior.

A cor dos seus pétalos varía dende o branco máis puro ata o vermello máis rabioso, pasando por toda as tonalidades de rosa e vermello. Existen en todo o mundo miles de varieda-

des de *Camellia japonica* debido á facilidade que teñen de mutación e hibridación.

***Camellia sinensis*:** antigamente denominada “*thea sinensis*”, é a especie máis importante a nivel mundial, cultivada en moitos países co fin de aproveitar as súas follas para a preparación do té. O seu uso como menciña remóntase ós tempos da Dinastía Zhou (ano 1000 a.c.).

***Camellia sasanqua*:** é un arbusto de follaxe moi densa que pode chegar a medir 6 metros de altura, con flores xeralmente terminais, solitarias e olorosas. A súa cor varía do branco ó rosa más ou menos intenso, pero é moi raro ver unha *C. sasanqua* de cor vermella.

***Camellia reticulata*:** é unha especie de crecemento mais lento que *C. japonica* na súa xuventude, pero acada unha maior altura co paso dos anos, podendo chegar ós 15 metros. As súas follas son más puntiagudas, serradas e dun verde máis claro e sen brillo, e nelas o envés caracterízase por unha marcada nervación.

As súas flores son grandes e moi visitosas (chegan a medir ata 20 centímetros de diámetro), terminais ou axilares, e con pétales ondeados. Aparecen a finais do inverno e as súas cores varían dende o rosa máis pálido ata o vermello máis intenso.

Formas básicas da flor da camelia

SINXELA

Ringleira de 5 a 7 pétalos (menos de 8) rodeando un círculo central de estames

SEMIDOBRE

Dúas o más ringleiras de pétalos (máis de 8) rodeando un círculo central de estames

ANÉMONA

Centro globular formado por estames e petaloides e rodeado dunha ou más ringleiras de pétalos externos

PEONÍA

Flor totalmente globosa con mestura de pétalos irregulares, petaloides e estames

FORMA DE ROSA

Numerosos pétalos superpostos, observándose os estames cando a flor se abre

DOBRE

Numerosas ringleiras de pétalos non se ven os estames áinda que a flor está totalmente aberta

6.- Fundamentación da unidade didáctica

Coñecendo a Camelia fundáméntase na necesidade de mostrarlle ós alumnos de E. infantil aspectos relacionados co seu contorno natural, dándolle a posibilidade, non só de coñecelo de xeito teórico ou visual indirecto, senón tamén de xeito directo dada a localización do centro, rodeado de camelias, o que vai permitir traballar con facilidade este obradoiro.

A través da camelia preténdese achegarllles ós nenos e nenas á natureza, de xeito que observen, exploren e coñezan de preto o mundo vexetal, estimulando así a súa curiosidade por descubrilo. En definitiva, tentarase fomentar a súa actitude crítica, propiciando que se convertan en rapaces reflexivos, imaxinativos, participativos e capaces de achegarse ó medio natural cunha actitude de curiosidade, interese e sobre todo de respecto.

7.- Contextualización do CEIP de Campolongo

O colexio de Educación infantil e primaria Campolongo de Pontevedra está situado no centro do polígono do mesmo nome e rodeado de zonas verdes na súa maior parte.

É un centro de ensino público, adscrito ó instituto “Sánchez Cantón” e dependente da Consellería de Educación.

7.1.- Instalacións

As instalacións e espazos de que dispón o centro son os seguintes:

1. Cinco edificios cunha extensión de máis de 3.500 m².

- a) Edificio de Dirección-Administración cos despachos de Dirección, Xefatura de Estudos e Secretaría; despacho de A.P.A., Biblioteca, aula de Informática e Conserxería

- b) Edificio con dezanove aulas de Educación Primaria, Titorías por niveis, aula de P.T., aula de A.L., departamento de Orientación, aula de Idiomas, aula de Audiovisuais, sala de usos múltiples e sala de profesores.
- c) Edificio infantil: tres aulas de E. infantil
- d) Edificio para actividades deportivas.
- e) Vivenda do conserxe

2. Espazos exteriores:

- a) Parque infantil
- b) Patios de recreos e deportes
- c) Pistas polideportivas exteriores de uso compartido coa veciñanza

7.2.- Profesorado, alumnado e niveis educativos

O Claustro está formado por 33 profesores que atenden os diversos niveis educativos do centro, mais dúas profesoras de relixión compartidas con outros centros pero que non perten-
cen ó Claustro.

O departamento de Orientación, formado por unha psicóloga, unha especialista en Pedagoxía terapéutica, unha especialista en Audición e Linguaxe e os coordinadores de Ciclo, atende a todo os niveis educativos.

Dada a súa localización, este centro escolariza predominantemente ó alumnado residente na zona centro da cidade, cun nivel socioeconómico medio, medio-alto, e cunhas altas expec-
tativas educativas.

No curso 2006/07 están matriculados 510 alumnos (70 de E. infantil e 440 de E. primaria), agrupados nas dúas etapas educativas: Educación infantil e primaria.

8.- OBXECTIVOS

8.1.- Obxectivos xerais

1. Descubrir, coñecer e controlar progresivamente o propio corpo, formándose unha imaxe positiva de si mesmo e adquirir os hábitos básicos de saúde e benestar, amo-
sando unha actitude de respecto polas diferenzas individuais.
2. Participar nos diversos grupos nos que se integra no transcurso das distintas activida-
des, mantendo unha actitude de tolerancia e de cooperación cos demais.

3. Desenvolvese autonomamente nos espazos habituais e cotiáns, e empregar axeitadamente técnicas básicas relativas á organización do devandito espazo e do tempo en relación coas súas vivencias periódicas e habituais.
4. Valorar a importancia do medio natural e da súa calidade para a vida humana, manifestando cara a el actitudes de respecto, coidado e conservación, intervindo na medida das súas posibilidades.
5. Identificar a través da observación os cambios e modificacións ós que están sometidos os elementos do arredor e recoñecer algúns factores relacionados co paso do tempo que inflúen sobre eles, como as estacións, amosando interese e curiosidade.
6. Recoñecer o valor das plantas como únicos seres vivos capaces de fabricar o seu propio alimento e ser a base da alimentación de todos os animais e do home.
7. Adquirir progresivamente hábitos de orde, limpeza, conservación e ornamentación dos espazos e materiais dos que habitualmente gozan, tanto no ámbito escolar coma extraescolar.
8. Coñecer e participar en festas tradicionais e costumes do seu contorno, valorándoas como manifestacións culturais autónomas.

8.2.- Obxectivos específicos

8.2.1. Identidade e autonomía persoal

1. Acadar unha imaxe axustada, positiva e respectuosa de si mesmo e dos demais, identificando as súas características e calidades persoais e valorando as súas posibilidades e limitacións para actuar acorde con elas.
2. Desenvolver progresivamente e afianzar a coordinación óculo-manual precisa para as habilidades motrices de carácter fino, para o manexo de pequenos instrumentos e as formas de representación gráfica.
3. Explorar as percepcións dos sentidos e recoñecer a ausencia ou presenza de olor en distintos tipos ou variedades de flores.

4. Identificar as súas propias características e as do espazo natural no que se desenvolven as súas vivencias.
5. Coidar o contorno e progresar na adquisición de hábitos relacionados co benestar e a seguridade persoal, a hixiene, así como a adquisición de hábitos de orde e constancia.

8.2.2. Medio físico e social

1. Valorar a importancia do medio natural e da súa calidade para a vida humana.
2. Observar o seu contorno natural inmediato, manifestando cara a el unha actitude de coidade e respecto, intervindo dentro das súas posibilidades.
3. Recoñecer a camelia como planta habitual no seu medio sendo conscientes das súas características e necesidades.
4. Identificar a través da observación os cambios e modificacións ós que se ve sometida a camelia ó longo do ano, e tamén do seu ciclo vital.
5. Distinguir as partes principais da camelia: raíz, talo, follas, flores.
6. Coñecer os coidados e elementos básicos que precisa a camelia en particular e as plantas en xeral para sobrevivir: auga, luz e aire.
7. Explorar as calidades organolépticas da camelia.

8.2.3. Comunicación e representación

1. Utilizar as diversas formas de representación (linguaxe oral, xestual, expresión plástica e dramática) para expresar conceptos relacionados coa camelia.
2. Interpretar e reproducir imaxes ou textos sinxelos como paso previo á lectura.
3. Identificar distintas cores por medio da observación directa ou indirecta de camelias: verde, branco, vermello, rosa...
4. Discriminar gamas da mesma cor tomando como referencia ás distintas tonalidades de vermello e rosa da flor da camelia.
5. Empregar a serie numérica para contar elementos.

9.- TEMAS TRANSVERSAIS

Os temas transversais deben establecer contidos vinculados ó currículo, non organizados e integrados no traballo diario. Os elixidos para esta unidade didáctica son:

9.1.- Educación ambiental: propoñendo como obxectivo principal unha achega á natureza, o contorno inmediato, co fin de valorar a súa importancia para o ser humano e desenvolvendo actitudes de respecto e coidado cara a ela.

Insistiremos na importancia de manter limpos os parques, xardíns, o espazo, en resumo, a natureza, para que todos poidamos gozar dela. Debemos ser respectuosos coa paisaxe non danando ningunha planta ou insecto e non tirando obxectos ou papeis ó chan. Tentaremos introducilos na idea de que todo se pode reciclar.

9.2.- Educación moral e para a paz: fomentando a colaboración, a axuda, a responsabilidade e introducíndoos na importancia da convivencia e do respecto cara ós demais. Así mesmo, potenciaremos o a resolución de conflitos dun xeito dialogado e pacífico.

9.3.- Educación para a saúde: tentarase introducir dende un principio hábitos de hixiene e saúde, fomentando o consumo de alimentos sans e procurando que asimilen a importancia da hixiene corporal. Insistiremos sobre todo na limpeza das mans.

10.- CONTIDOS

10.1.- Identidade e autonomía persoal

10.1.1. Conceptos

1. Os sentidos: o olfacto (presenza ou ausencia de olor), vista (as cores)
2. Benestar persoal derivado do coidado dun mesmo e do contorno
3. Os movementos do corpo

10.1.2. Procedementos

1. Coordinación oculo-manual
2. Exploración das posibilidades e limitacíóns do propio corpo
3. Identificación das distintas calidades das plantas a través dos sentidos
4. Adquisición de hábitos relacionados co coidado de elementos do propio medio

10.1.3. Actitudes

1. Confianza e valoración das súas propias posibilidades e aceptación das súas limitacíóns
2. Respecto cara ós outros e actitude de colaboración con eles
3. Gusto pola expresión de emocións e opinións propias
4. Aceptación das normas cívicas de convivencia e de respecto á natureza

5. Sensibilidade e gusto pola actividade manipulativa

10.2.- Medio físico e social

10.2.1. Conceptos

1. Cualidades físicas e sensoriais das plantas
2. Planta habitual no contorno: a camelia
3. As partes da camelia

4. O ciclo vital da camelia

5. A camelia como ser vivo: as súas necesidades e coidados

6. Características da estación na que aparece a flor da camelia

7. Distinción entre árbores de folla caduca e folla perenne

10.2.2. Procedementos

1. Exploración directa das particularidades e características da camelia

2. Identificación das distintas partes da camelia

3. Observación directa do ciclo vital dalgunha planta

4. Recoñecementos das transformacións que se producen nas árbores como consecuencia dos cambios de estación

10.2.3. Actitudes

1. Curiosidade por identificar as características más significativas da camelia

2. Interese por coñecer o ciclo vital da camelia

3. Respecto e coidado cara ás plantas do centro e do contorno como primeira actitude para a conservación do medio natural

4. Sensibilización sobre a importancia de ambientes limpos, ben coidados e non contaminados

5. Valoración de todos os beneficios que nos ofrece a natureza e da súa importancia na vida do ser humano

10.3.- Comunicación e representación

10.3.1. Conceptos

1. Vocabulario básico da unidade

2. As distintas gamas das cores rosa e vermella

3. Posibilidades expresivas do corpo

4. Instrumentos da lingua escrita: imaxes

5. Cancións e poesías

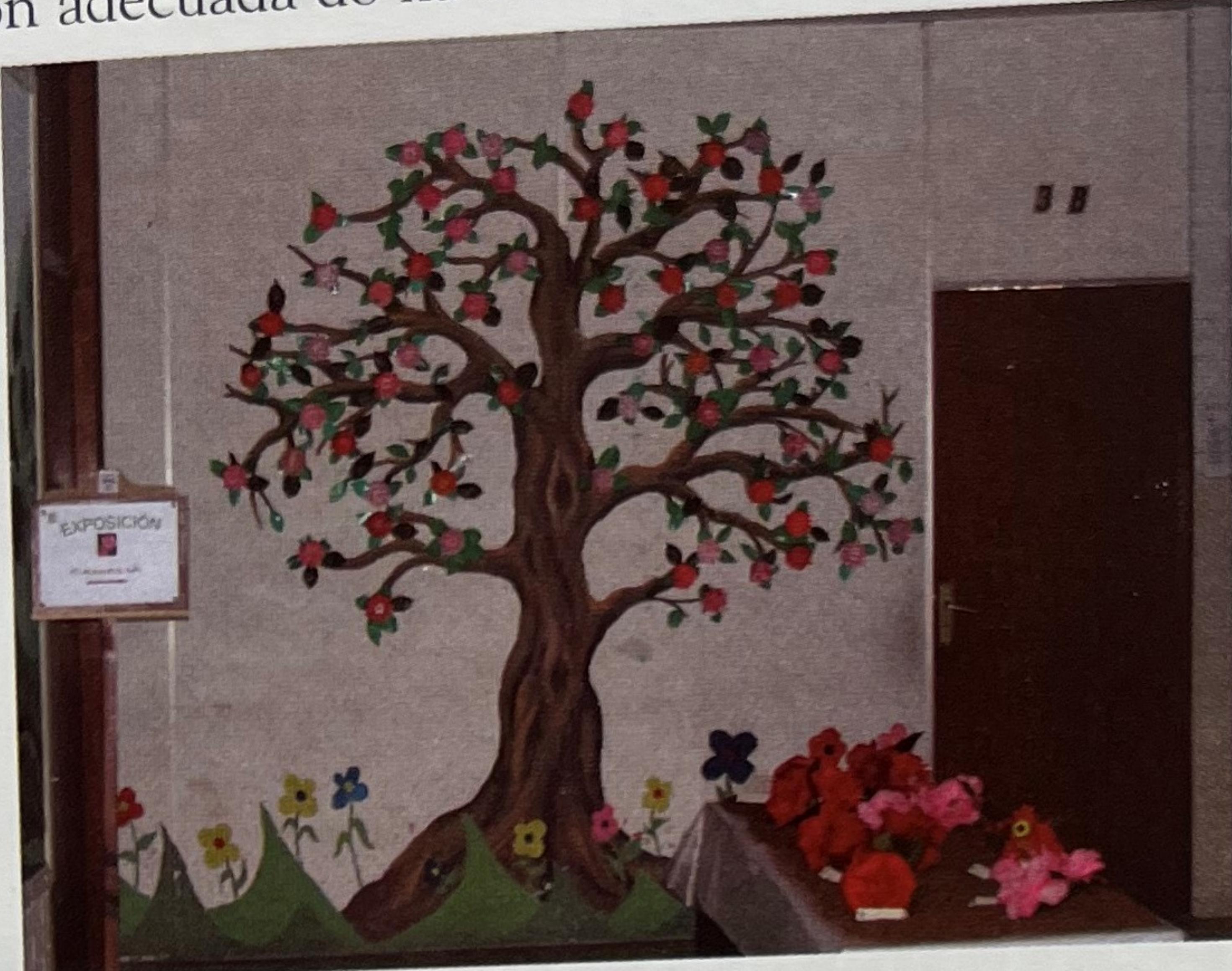
10.3.2. Procedementos

1. Ampliación do vocabulario e utilización adecuada do xa coñecido

2. Percepción da cor

3. Comprensión progresiva de imaxes secuenciais e colocación de elementos segundo unha orde progresiva

4. Emprego da serie numérica para contar elementos e obxectos da realidade

10.3.3. Actitudes

1. Valoración da utilidade da linguaxe como medio de comunicación

2. Interese pola adquisición de novas palabras

3. Gusto por explorar obxectos do arredor e comparalos

4. Disposición para a colaboración cos compañeiros na realización de tarefas ou actividades colectivas

5. Interese por intervir en situacíons de comunicación oral

11.- METODOLOXÍA

En xeral aplicaremos unha metodoloxía activa baseada no principio da aprendizaxe significativa, fomentando a participación na clase e partindo dos coñecementos previos dos nenos, conectando cos seus intereses e necesidades e propoñéndolle unhas actividades suficientemente atractivas, dotadas dun carácter lúdico, pero non moi afastadas nin moi próximas das súas experiencias,

co fin de provocar así un conflicto cognitivo que sirva de impulso, e que lles permita apreciar dun xeito sinxelo a utilidade dos conceptos que se van desenvolvendo, aproveitando a súa curiosidade natural.

Procuraremos unha achega á realidade que se quere coñecer dun xeito global, a través dun centro de interese como a camelia, interrelacionando os distintos ámbitos ou áreas de experiencia que forman o currículo.

Así mesmo é preciso non esquecer un principio fundamental como é o da socialización, co fin de superar o egocentrismo que caracteriza a estas idades, mellorando así a súa capacidade de relación cos demás, a súa autonomía e a súa independencia.

12.- TEMPORALIZACIÓN

É esta unha unidade didáctica pensada para o mes de marzo, coincidindo así coa exposición da camelia que se realiza no centro e que utilizaremos como recurso educativo.

Ocuparános cinco sesións (cinco días lectivos) pero cun horario flexible adaptado ó ritmo de aprendizaxe de cada neno. Comezaremos cada sesión con quince minutos de música para estimular e relaxar ós nenos, e remataremos dedicando os últimos dez minutos a recoller e limpar a aula, actividades que forman parte da rutina diaria e que nos serven para traballar os temas transversais.

13.- RECURSOS DIDÁCTICOS

RECURSOS HUMANOS	RECURSOS MATERIAIS		
	Do centro	Do alumno	Do medio
<ul style="list-style-type: none">• Os docentes xa que poñemos o material e a axuda• Os alumnos	<ul style="list-style-type: none">• Folios• Rotuladores• Cartolinhas	<ul style="list-style-type: none">• Lapis• Gomas• Pegamentos	<ul style="list-style-type: none">• As camelias que rodean o centro• Follas

RECURSOS HUMANOS

RECURSOS MATERIAIS

	Do centro	Do alumno	Do medio
	<ul style="list-style-type: none">• Algodón• Cámara de fotos• Fotocopias• Pinceis• Témperas• Punzóns• Alfombras• Papel continuo• Carteis con tipos de plantas• Fotos de camelias• Carteis con distintos tipos de camelias• Aros• Papel de seda	<ul style="list-style-type: none">• Ceras• Botes de iogur da merenda• Sementes de lentella• La• Plastilina	

14.- ACTIVIDADES

Todo os días começaremos as clases coas mesmas rutinas, ademais dos 15 minutos de música xa mencionados:

- Ó entrar deben quitarse o abrigo e colocalo xunto coas mochilas no percheiro. Poñer os mandilóns e conforme vaian rematando de abrochalos iranse reunindo sentados na alfombra en asemblea.

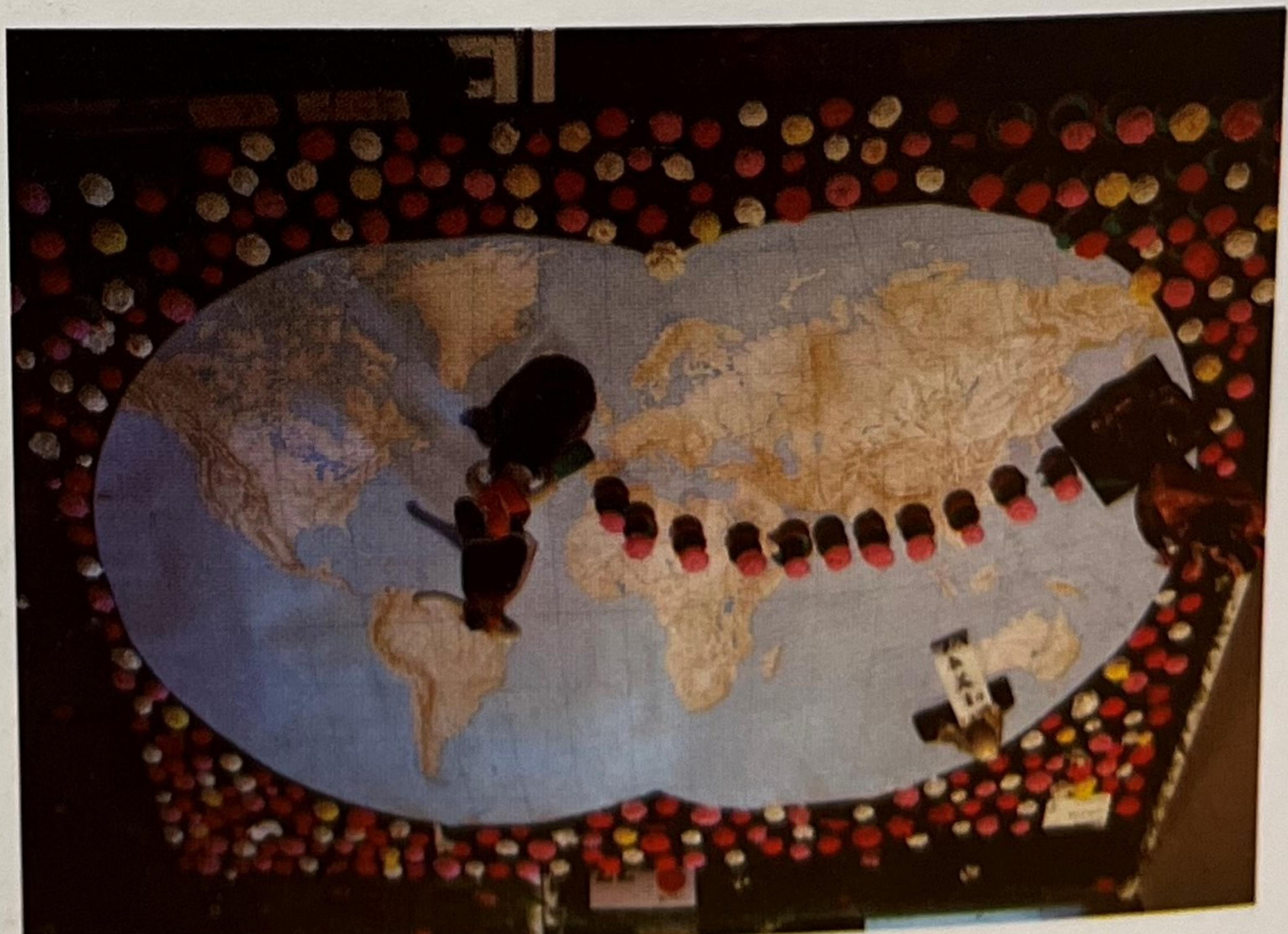

- Dámonos os “bos días”
- Tomando como referencia o listado de alumnos da clase, cada día haberá un encargado, segundo corresponda, que se ocupará de:
 - Pegar a data (día do mes) nun calendario que previamente elaboramos e que temos colocado no corcho.
 - Colocar o tempo meteorolóxico dese día. Ten varías opcións: sol, sol con nubes, choiva, neve, vento.
 - Situar a carón la indicación de tempo o debuxo da estación do ano correspondente.
 - Pasar lista e ir pegando nun taboleiro os nomes dos nenos que faltan.
 - Repartir ese día o material: rotuladores, ceras, lapis...
 - Ir de primeiro na fila para saír ó patio ou para saír cando remate o horario lectivo.

1ª SESIÓN

- Rutina diaria
- Posta en común: o primeiro día que abordemos esta unidade didáctica podemos emplegar como recurso introductorio a propia curiosidade do neno chegando á clase cun ramo de camelias co fin de que eles fagan preguntas e expresen verbalmente os seus coñecementos da materia.

Logo o mestre introducirá o tema facendo unha breve exposición sobre a camelia: datos sobre a súa orixe, tipos, cores, particularidades, coidados... podendo axudarse tamén de fotografías ou carteis para ver as variedades de camelia que non se poidan conseguir.

- Elaboración dun mural de papel continuo que dividiremos en tres partes:
 - Na primeira recollerase toda a información que os nenos teñen sobre a camelia, todas as súas ideas previas.
 - Na segunda anotarase aquello que eles queren saber.
 - Na terceira reflectirase o que aprenderon ó final desta unidade.
- Tomando como referencia un cadro dun pintor coñecido como por exemplo “Os girassois” de Van Gogh os alumnos realizarán sobre cartolinas previamente cortadas os seus propios cadros inspirándose no ramo de camelias que trouxemos á clase para introducir a unidade didáctica. Estes cadros formarán parte da exposición que sobre a camelia se realiza no centro ó longo desta semana.
- Nesta primeira sesión tamén se repartirán ós alumnos as autorizacións para a saída didáctica que realizaremos na terceira sesión polos erredores do centro e por varias rúas da cidade, co fin de que os pais, nais ou titores legais as cubran e as asinen. Deberán traer esa autorización asinada para poder asistir á saída.
- Plantación dunha semente coa finalidade de ver en directo e rapidamente o proceso de crecemento dunha planta: nunha caixa de plástico envolveremos sementes de lentellas en algodón humedecido para acelerar o seu proceso de xerminación e en dous días poderase observar o crecemento da planta e as súas partes.

2ª SESIÓN

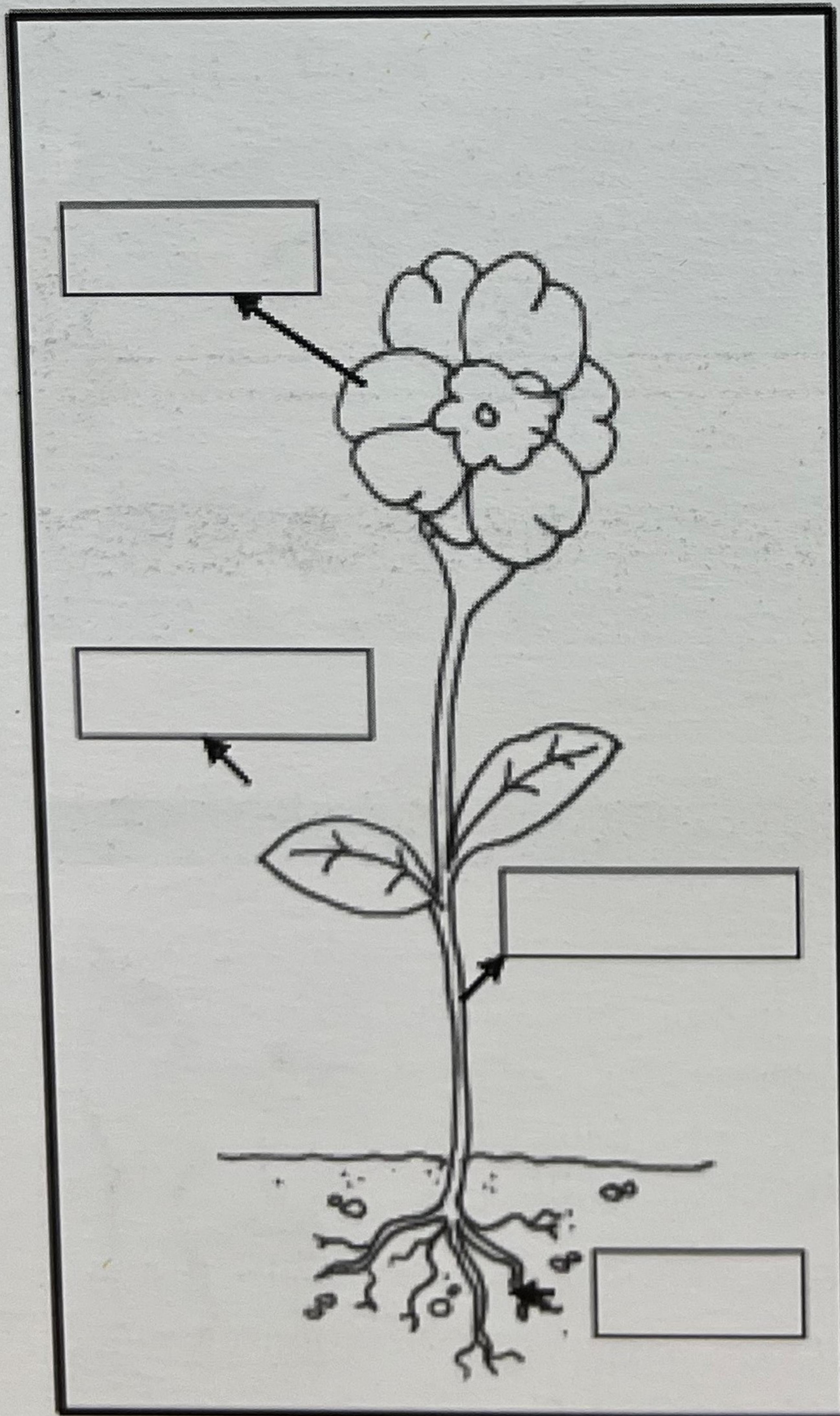
- Rutinas diarias
- Recollida de autorizacións asinadas
- Introducción de conceptos como raíz, talo ou tronco, follas e flores, e explicación da función de cada unha das partes, coa axuda de láminas onde aparezan debuxadas.
- Realización dunha ficha na que aparece o debuxo dunha planta,

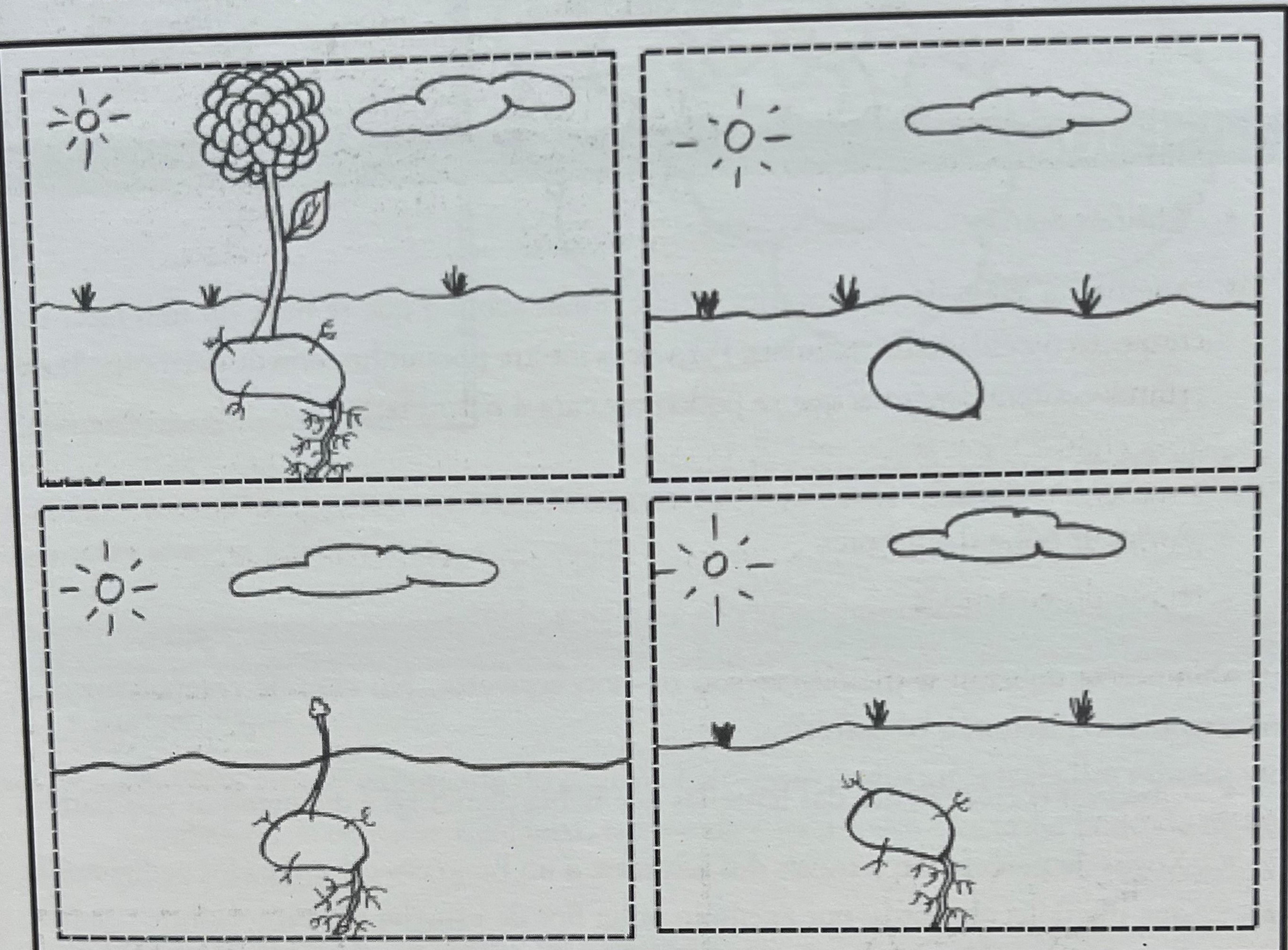
e onde os alumnos deberán plasmar os coñecementos adquiridos, mediante o picado e o posterior pegado correcto dos nomes das partes. Unha vez rematada esta tarefa poden colorear a ficha: a raíz de amarelo, o talo e as follas de verde, e a flor de vermello.

- Escenificación co propio corpo do proceso de crecemento dunha camelia: os nenos comenzarán a actividade estando encollidos abrazando as pernas nunhas colchonetas que haberá estendidas polo chan da aula. O mestre contarállas a historia dunha pequena semente que día a día vai medrando coa axuda do sol e da choiva. Os nenos iranse erguendo lentamente, simulando o crecemento da camelia, ata acadar o seu estadio final, plenamente desenvolvida.

- Ordenar secuencialmente o proceso de crecemento da camelia mediante unha ficha dividida en catro partes: unha semente sen raíces, unha semente con raíces, unha semente cun talo pequenío e unha semente cun talo grande e con flores e follas. As secuencias presentánselles desordenadas e os nenos deberán recortalas e pegalas na súa orde correspondente noutro folio. Finalmente colorearán a ficha libremente.

3ª SESIÓN

- Saída do centro ás 9:30 horas e regreso ás 13:30 horas.
- Percorrido a pé polo parque de Campolongo e posteriormente unha visita á alameda (paseo Montero Ríos) e a praza da Ferrería para observar os distintos tipos de camelias existentes na zona, fixando especialmente a atención nas flores: de que cor son, como teñen distribuídos os pétalos, se teñen ou non olor... e observando as diferencias que presentan con respecto doutras plantas ou flores dos arredores.
- Tentar explicitar claramente as diferenzas entre árbore, arbusto ou herba.
- Merenda de 11:30 a 12:00 horas na alameda, aproveitando para recoller flores e follas caídas que posteriormente emprégaremos na aula, gozando da paisaxe e reflexionando sobre a necesidade da súa conservación e mellora.

- De regreso na aula, fomentar un pequeno debate para aclarar dúbidas e expoñer opinións.
- Colocar con coidado entre xornais as flores e follas recollidas co fin de secalas. Poñerlle enriba uns libros para que pesen e prenseen as follas e flores. Explicar o que vai ocorrer e o traballo que se fará con elas.

4ª SESIÓN

- Rutinas diarias
- Lembrar a saída do día anterior e reflexionar sobre o que se debe ou non facer con respecto ó coidado da natureza. Para iso o mestre porá unha serie de exemplos de distintos comportamentos que se poden ter cara á natureza:
 - Ir dando patadas ás plantas e flores
 - Arrincar pólas das árbores
 - Ter coidado de non pisar pequenos animais e plantas

Os alumnos/as deberán ir dicindo se son ou non correctos. No caso de comportamentos incorrectos, explicitarán os correctos.

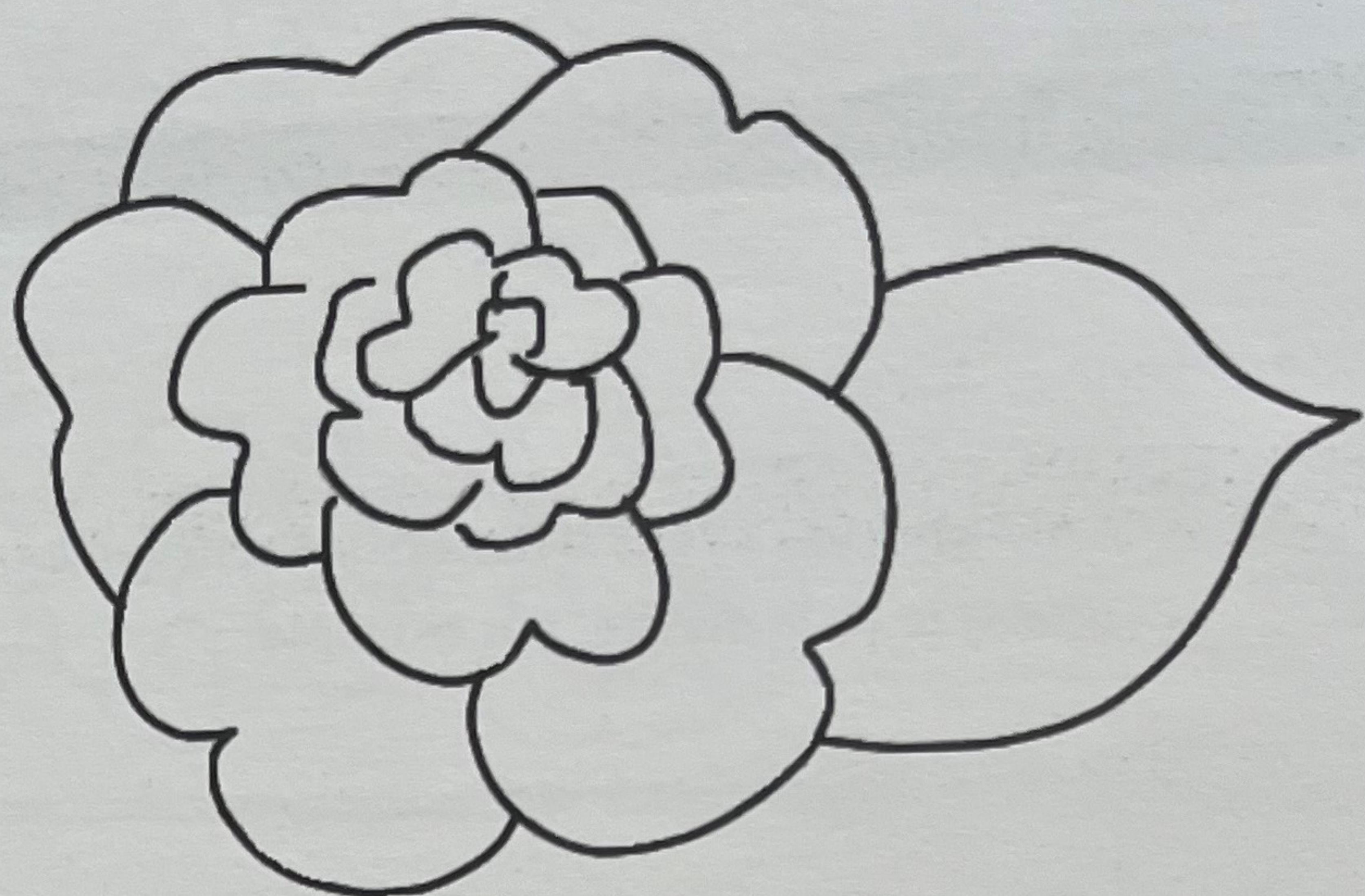
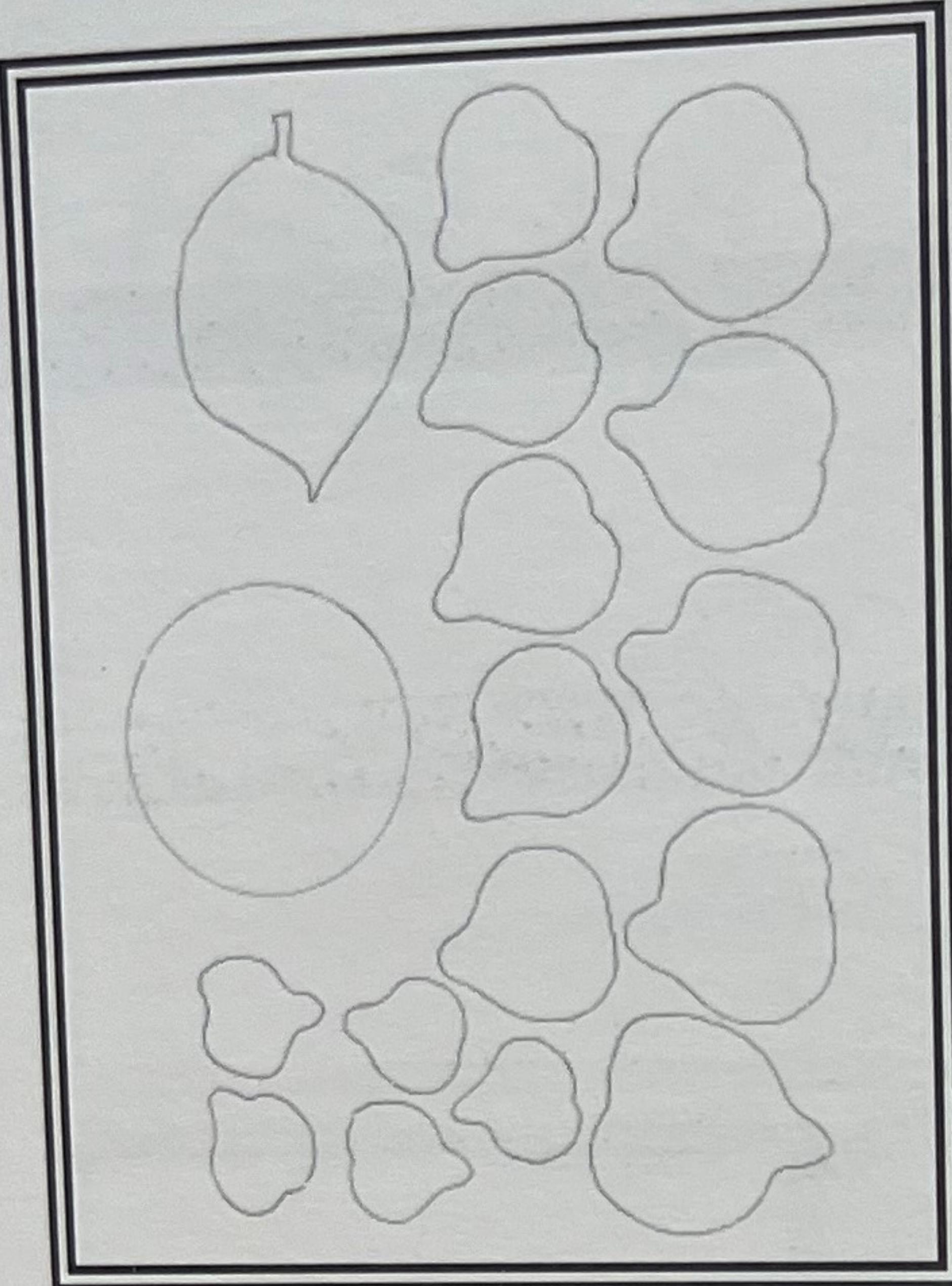
- Observar o crecemento das lentellas que había plantadas e distinguir as súas partes.
- Xogos de percepción a través dos sentidos: a un neno cos ollos tapados pedirémoslle que ula dous obxectos, por exemplo unha flor de camelia e un rotulador e comprobar se é quen de identificalos. Reflexionar sobre o feito de que hai obxectos que non podemos distinguir polo seu olor porque non o teñen.

Tentar facer o mesmo cos outros sentidos, por exemplo cunha campá e unha flor para o sentido do oído.

- Elaboración dun mural no que haberá un tronco de camelia previamente pintado de marrón e os nenos farán as flores. A cada neno entregaráselle unha ficha na que haberá:
 - 15 follas de flor de camelia de distintos tamaños para colorear con ceras vermelhas ou rosas
 - Unha folla de camelia para colorear de verde
 - Un círculo central que non se colorea

Unha vez coloreadas haberá que recortalas e coa axuda do mestre ir montando as flores pegando sobre o círculo central as distintas follas, de fóra para dentro, empezando polas más grandes. Finalmente pegarase a folla verde nun lateral por debaixo.

FICHA

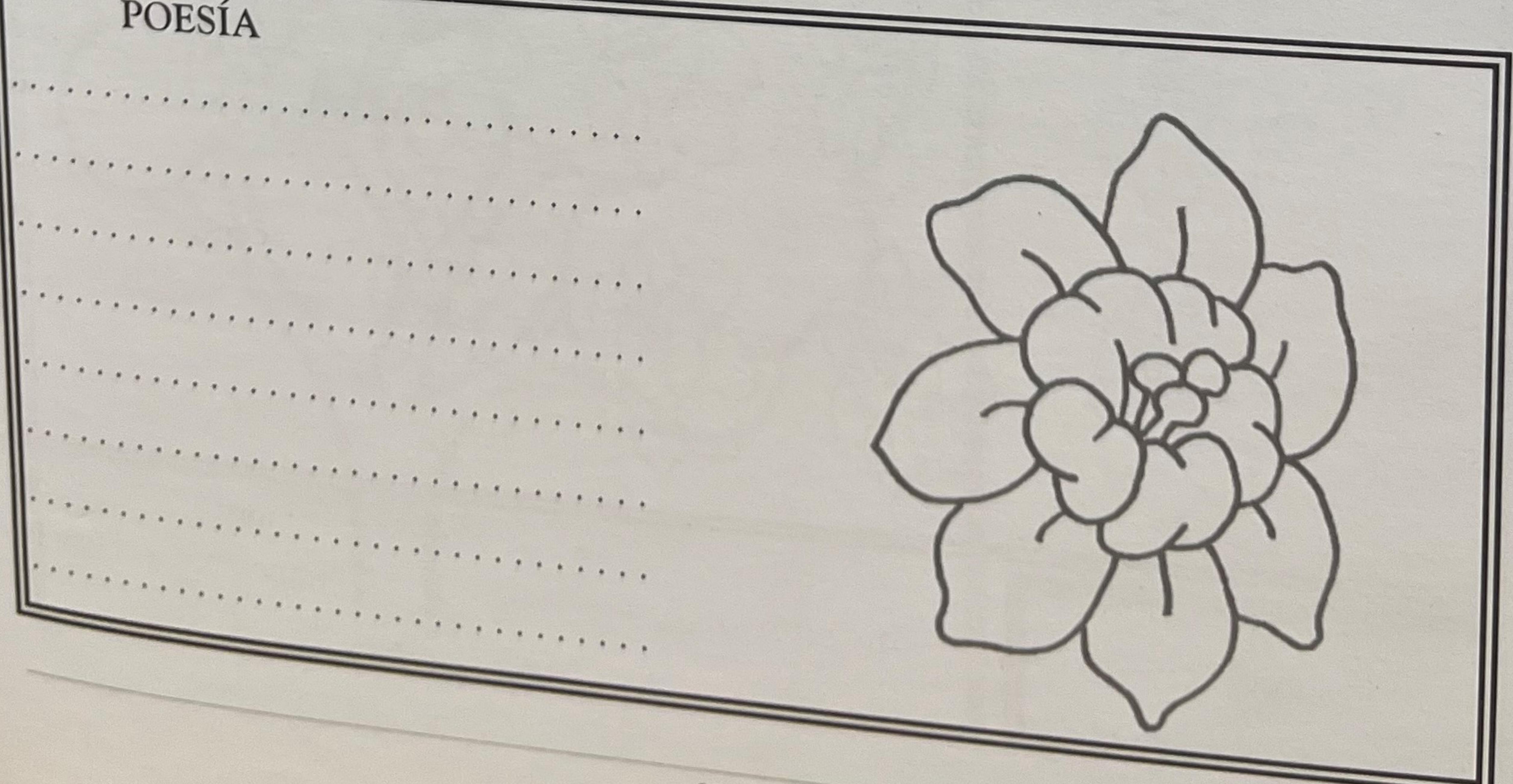

Cando toda as flores estean rematadas iranse pegando no mural por enriba do tronco ata formar unha fermosa árbore florida.

5ª SESIÓN

- Rutinas diarias
- Facer unha visita á exposición do centro observando os distintos traballos presentados elaborados con ou sobre a camelia, amosando cara a todos eles unha actitude de respeito e interese.
- Breve comentario sobre o visto na exposición.
- Elaboración dunha poesía: entre todos crear unha poesía sobre a camelia. Unha vez rematada, o mestre escribirá nunha cartolina grande e debuxará unha flor de camelia.

POESÍA

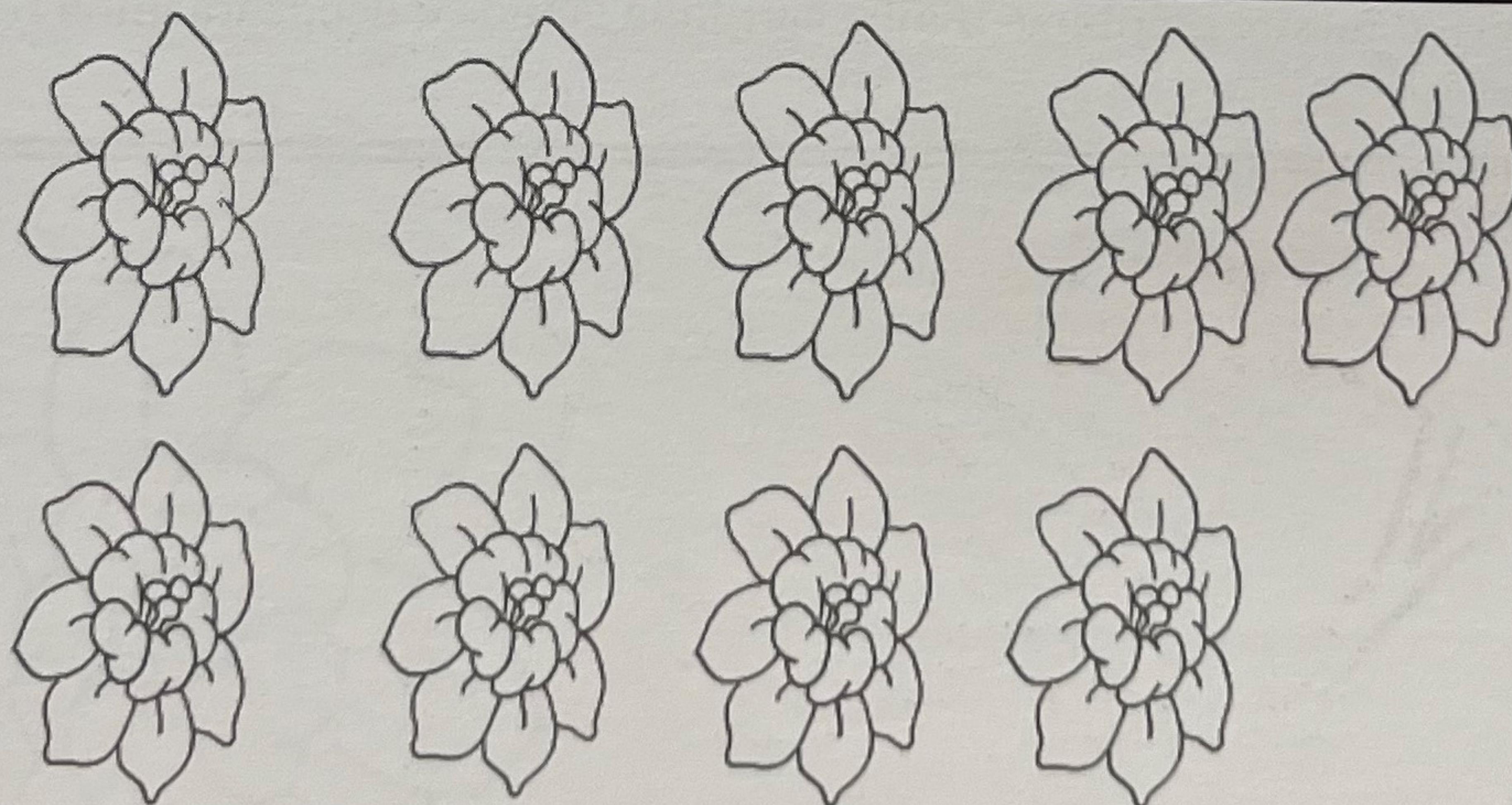
Pedirlle ós nenos que fagan boliñas moi pequenas de papel de seda branco e vermello e que as peguen sobre a flor para obter así unha camelia xaspeada.

6ª SESIÓN

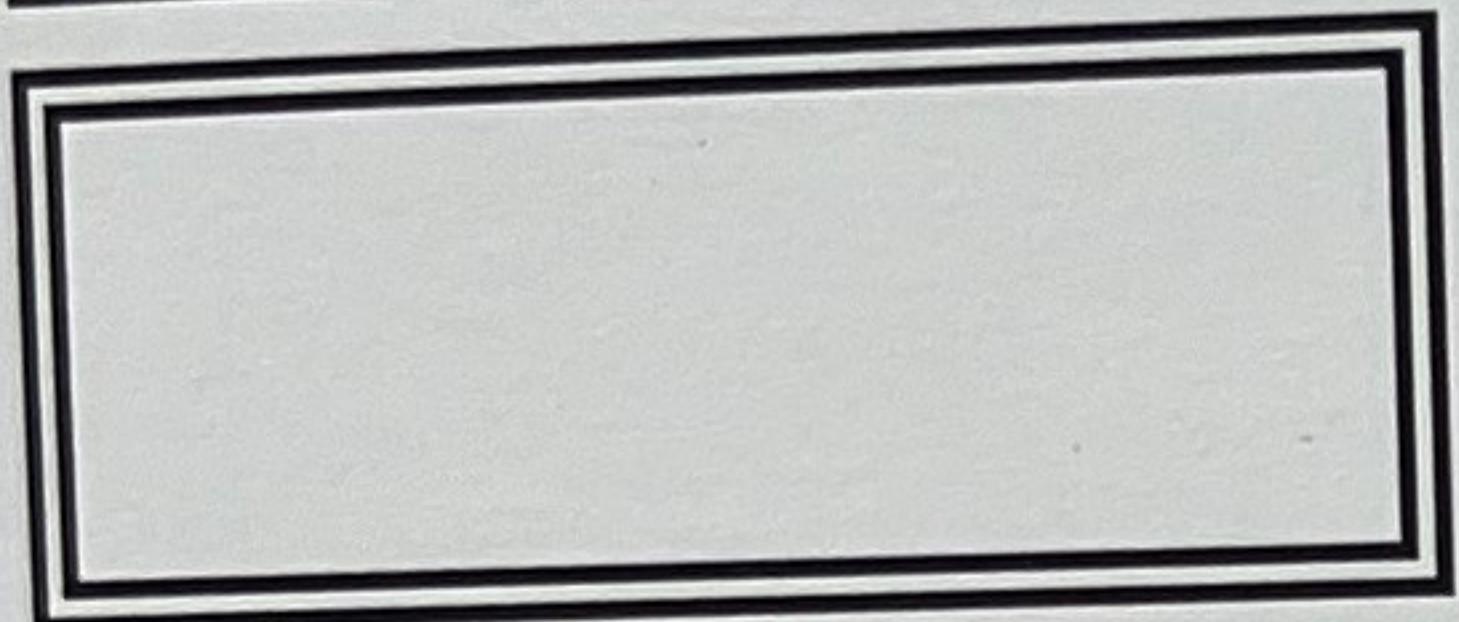
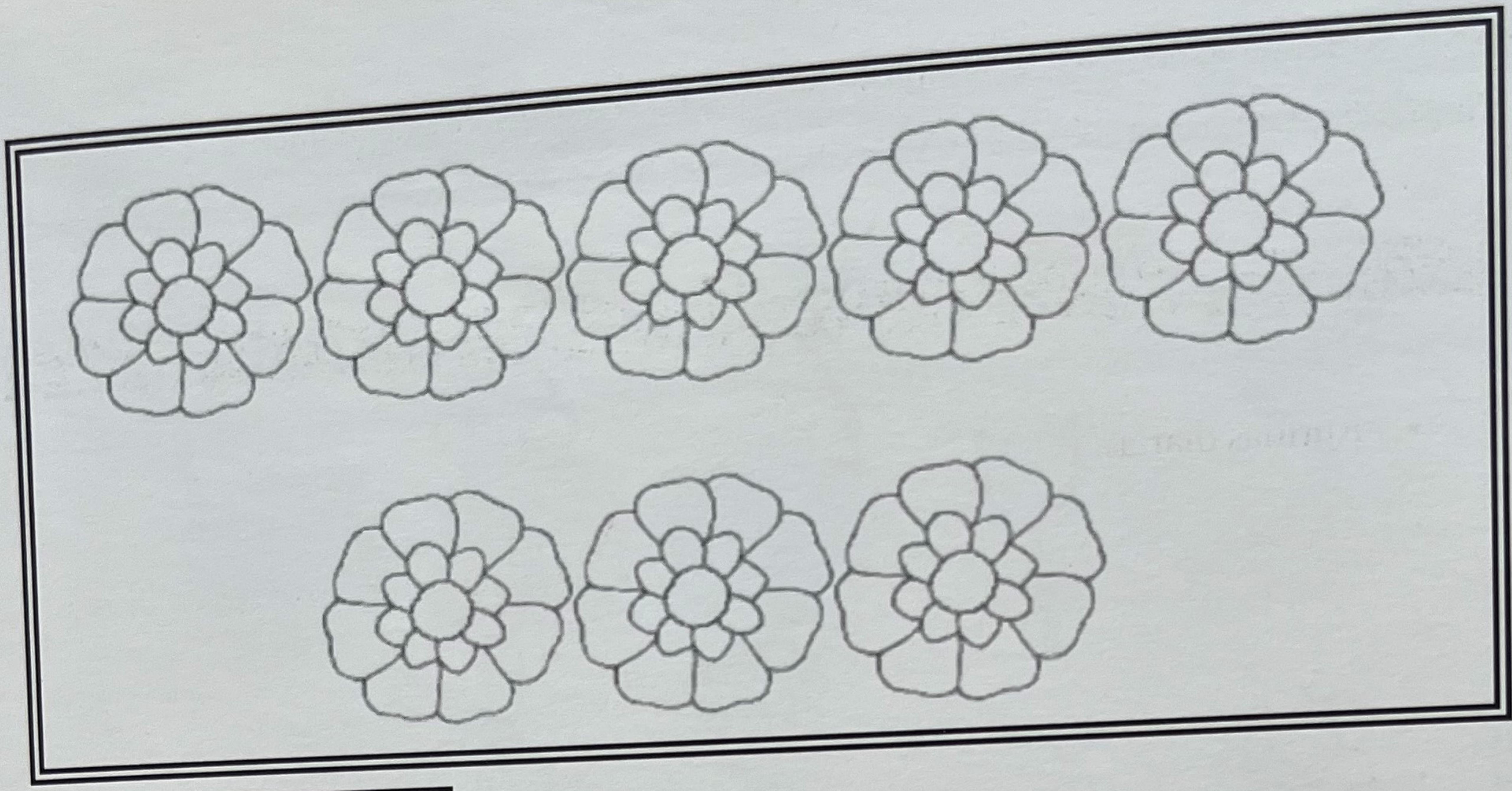
- Rutinas diarias.
- Repartir un folio a cada neno no que terá que ir facendo un debuxo seguindo as indicacións que dá o mestre, por exemplo.
 - Pinta unha árbore
 - Debuxa:
 - ✓ Tres flores pequenas nesa árbore
 - ✓ Un sol enriba da árbore
 - ✓ Unha nube a carón do sol
 - ✓ Un neno debaixo da árbore
 - ✓ Unha papeleira ó lado do neno

Para rematar, colorear o debuxo libremente.

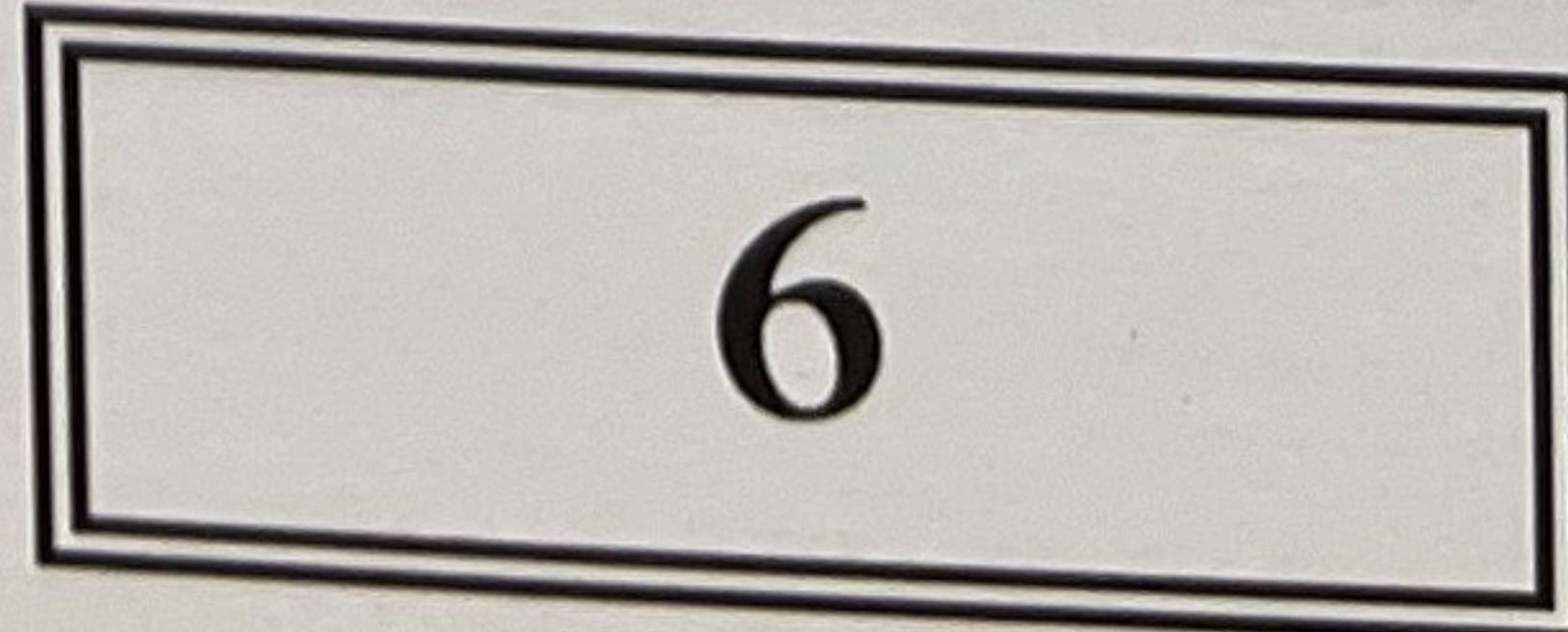
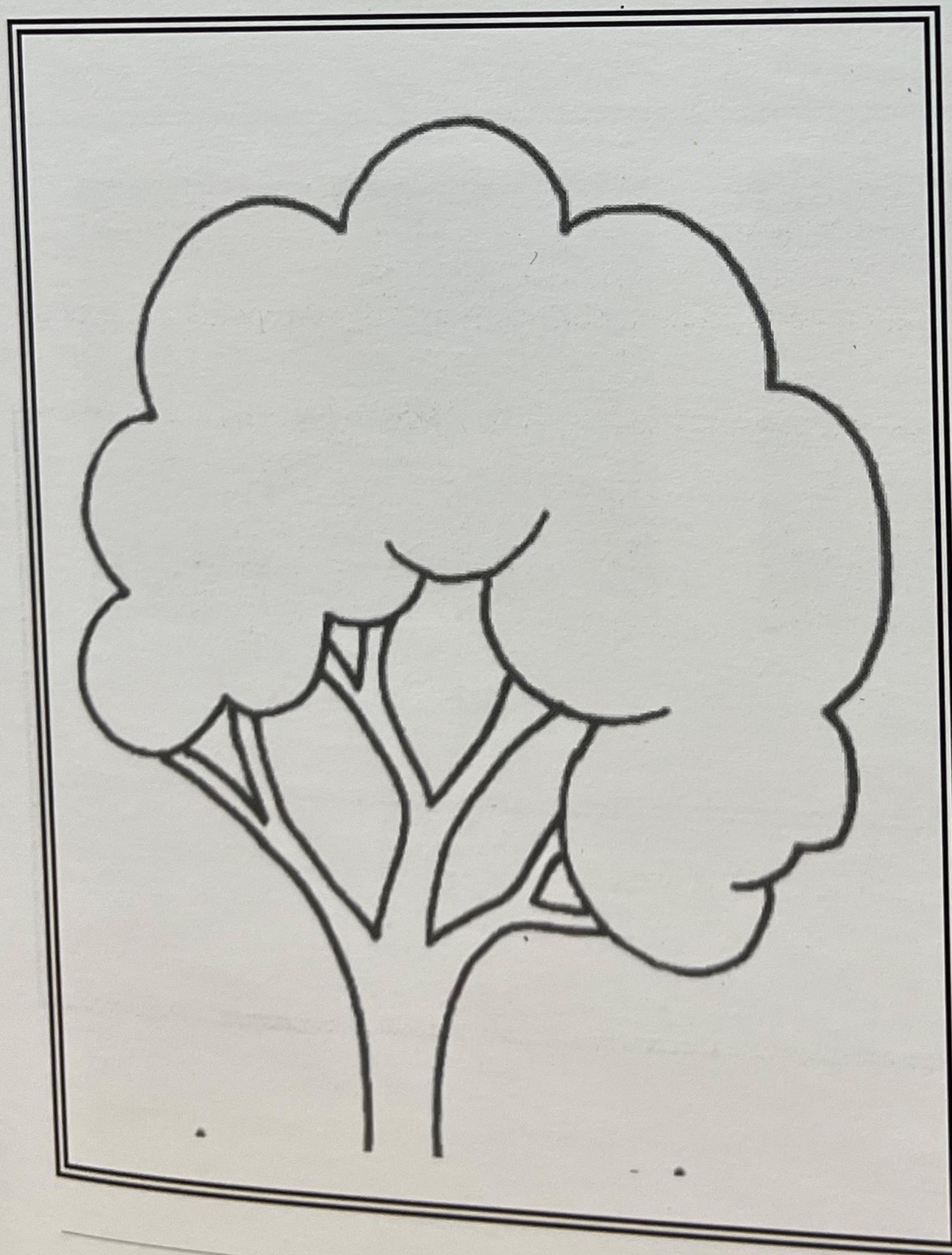
- Contar as camelias que hai en cada grupo e poñer o número correspondente á cantidade no recadro.

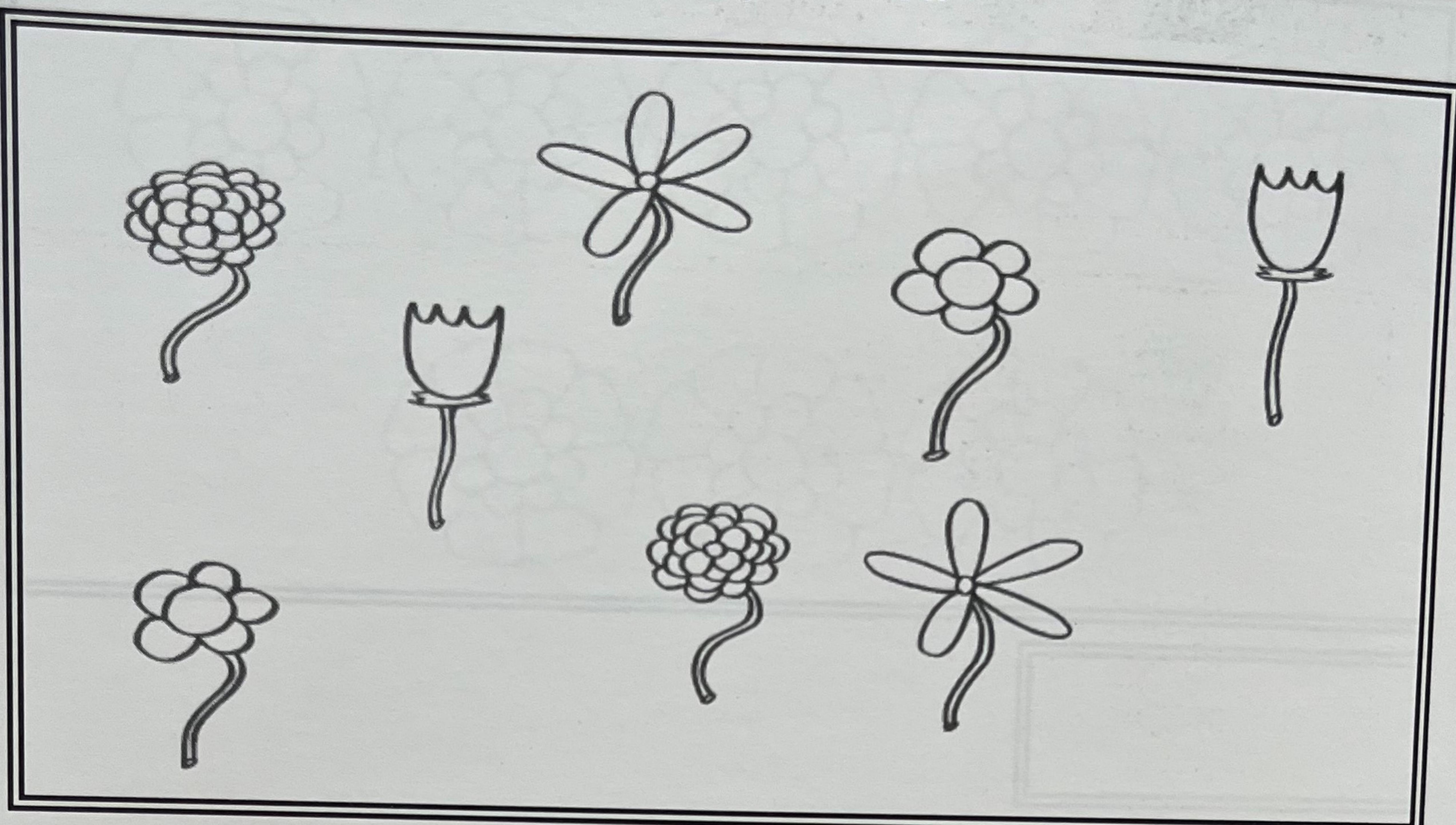
--

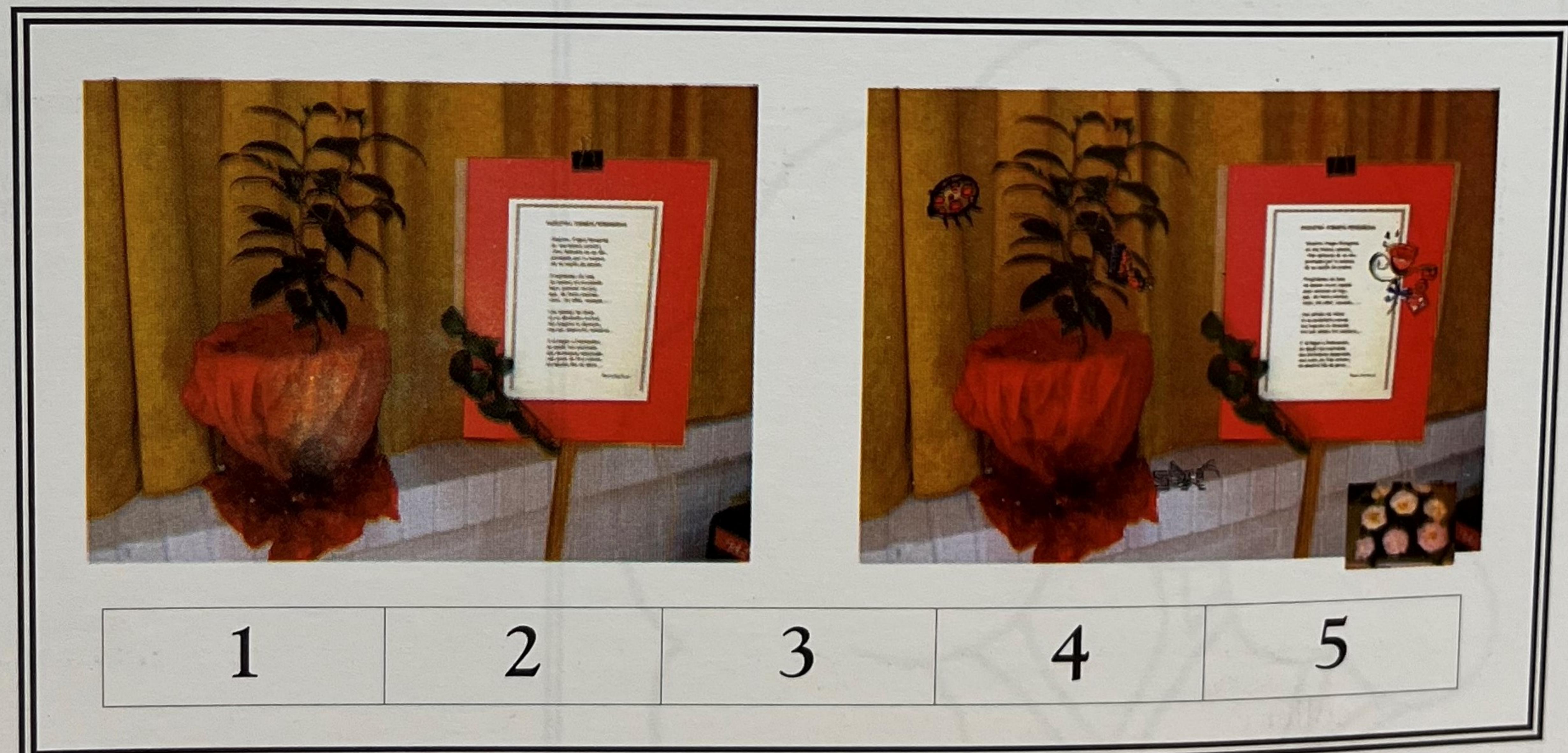
- Debuxar nunha árbore tantas camelias como se indica no recadro

- Unir mediante liñas as flores que son iguais entre si

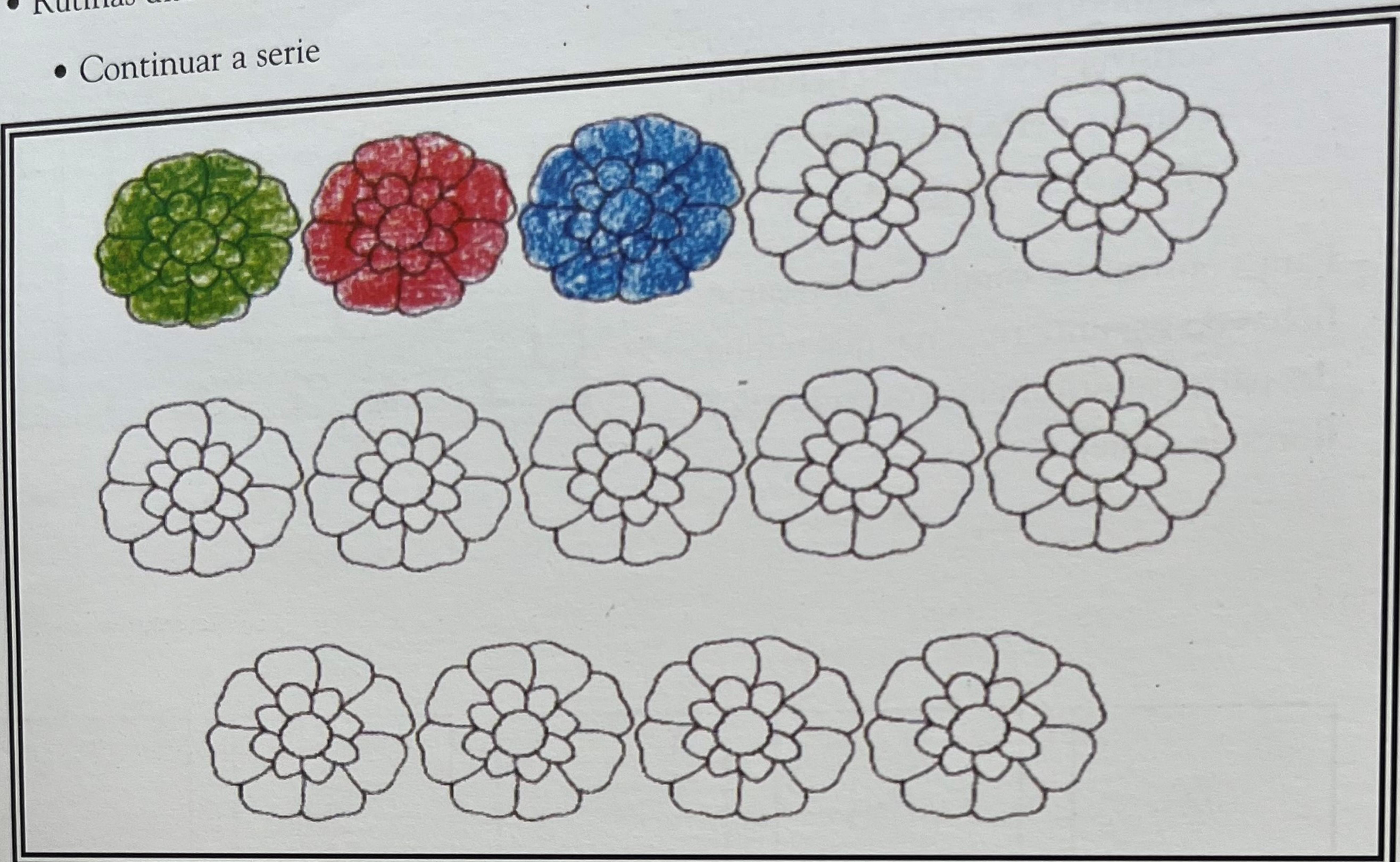

- Buscar nunha ficha que contén dous debuxos praticamente iguais cinco diferenzas e ir rodeando cada unha cun círculo.

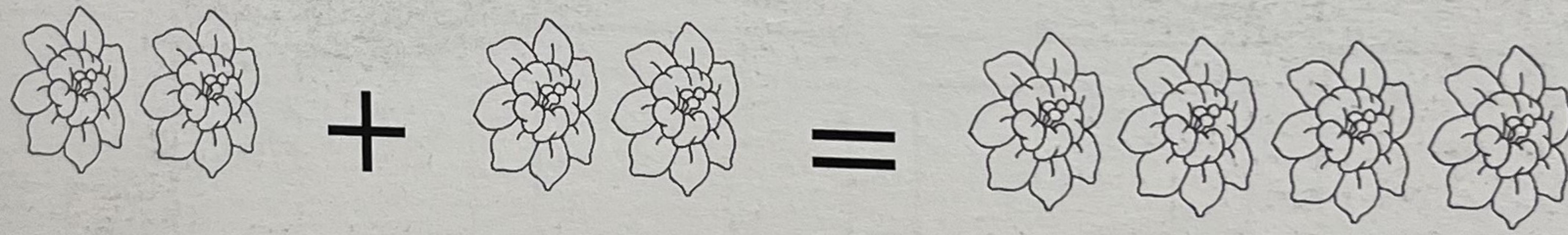
7ª SESIÓN

- Rutinas diarias
 - Continuar a serie

- Iniciación á suma

¿Anímaste a facer esta suma?

$$\bigcirc + \bigcirc = \bigcirc$$

- Recoller e sacar de entre os xornais as flores e follas secas que se colocaran na segunda sesión. Comentar as diferenzas que se aprecian entre estas e as flores frescas como as que hai no patio.

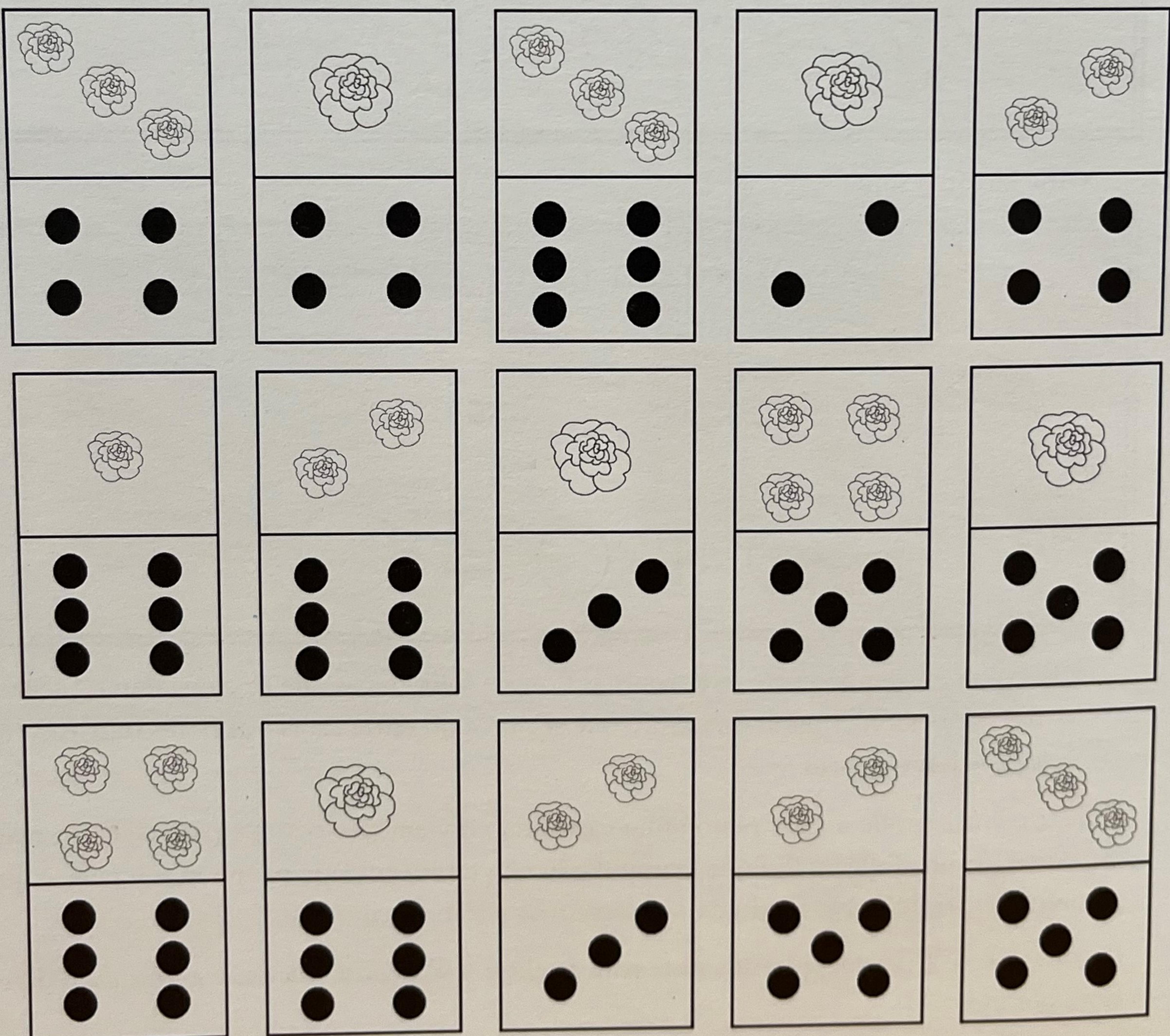
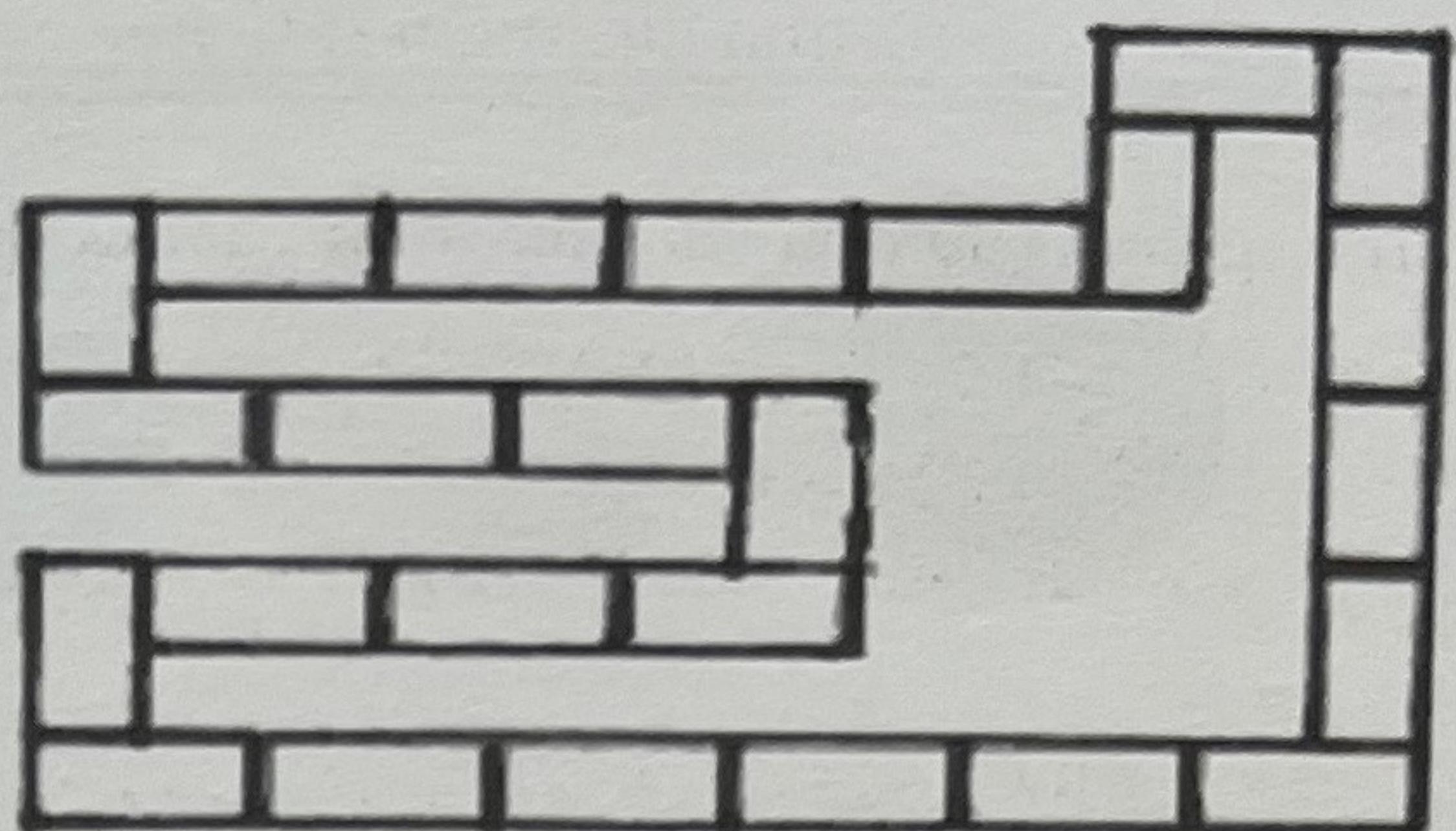
O mestre entregarálle a cada neno unha cartolina previamente cortada para facer un marcáxina, e unha folla ou flor que manipularán con moito coidado para non rompela, e que pegarán na cartolina. No fondo do marcáxina porán o seu nome.

Finalmente, se é posible, plastificárase para facilitar a súa conservación e evitar así o deterioro por uso.

1. Dominó

- Seguindo as regras do dominó, constrúe con todas as fichas un camiño cerrado, como o que aparece na seguinte figura:

Para construír o camiño empregarán fichas do seguinte tipo, nas que nunha das partes substituiremos os puntos por flores de camelia

2. A Camelia

- Dividir a clase en grupos de cinco alumnos, cada grupo cun taboleiro. O xogo da camelia réxese polas mesmas normas que o xogo da oca: en cada tirada o xogador adianta a súa ficha tantas casiñas como indica o número do dado. Gaña o que chega primeiro á última casiña, á que hai que acceder dunha tirada exacta.

Se un xogador cae coa súa ficha na casiña que ten a camelia, avanza ata a seguinte casiña con camelia e tira de novo o dado

Na casiña 9 hai unha tea de araña e o xogador que cae nela perde dous turnos.

O pozo está na casiña 29, e obriga a esperar a que outro xogador caia nel para poder volver xogar.

Se se cae no caracol da casiña 49, deberase estar sen xogar durante tres turnos.

A casiña 51, o labirinto, obriga ó xogador que cae nela a regresar á saída e empezar de novo o percorrido.

TABOLEIRO

15.- AVALIACIÓN

Levarase a cabo unha avaliación formativa que deberá ter carácter global continuo e aberto, é dicir, deberá valorar todas as capacidades encamiñadas á consecución dos obxectivos xerais previstos e ó mesmo tempo servirá de información permanente mediante a observación directa, ocasional e sistemática dos nenos durante todo o proceso educativo. Permitirá en todo momento unha intervención educativa, podendo adaptala ós diferentes contextos.

Será necesario ter en conta os coñecementos previos á posta en práctica da unidade didáctica que os alumnos teñen, co fin de proponer ou modificar certas actividades. Así mesmo, levarase a cabo unha avaliación final para valorar o grao de consecución dos obxectivos por parte de cada alumno.

Os aspectos que cómpre ter en conta á hora de evaluar serán os seguintes:

- Valora a importancia do medio natural e amosa cara a el unha actitude de coido e respecto
- Recoñece á camelia como unha planta habitual no seu contorno
- Distingue a camelia con respecto doutras plantas ou flores
- É consciente dos coidados que precisan as plantas
- Utiliza o sentido do olfacto para clasificar elementos segundo teñan ou non olor
- Discrimina as cores predominantes na camelia: vermello, branco, rosa, verde
- Ordena correctamente o crecemento dunha planta
- Coñece as características básicas que fan do inverno unha estación diferente das outras
- Interpreta e reproduce imaxes
- É comunicativo cos seus compañeiros
- Ten con eles unha actitude positiva de axuda e colaboración
- Acadou a coordinación oculo-manual precisa para o manexo de pequenos instrumentos

16.- BIBLIOGRAFÍA

1. Salinero, C.; Lema, M. e Mansilla, P. (2000): Manual para el cultivo de camelia. Editorial Asaja Galicia.
2. Salinero Corral, C. e Vela Fernández, P. (2004): La camelia en la colección de la Diputación de Pontevedra. Servicio de Publicacións da Deputación Provincial de Pontevedra.
3. Raposo Rivas, M.; Sarceda Gorgoso, Mª Carmen e Sanjuán Roca, M^a del Mar (2002): Teoría y práctica para la elaboración de programaciones de aula. ¿Cómo hacemos una unidad didáctica?, Santiago, Tórculo Ediciones.
4. Camelia: Publicación da Asociación Española da Camelia, nº 6 , xullo 2005 e nº 5. 7, decembro 2005.

SERVIZO DE PUBLICACIÓNS
DEPUTACIÓN DE PONTEVEDRA